

NEMČIJA PO- VZROČA SKRBI BANKIRJEM

SIVI LASJE JIM PRIHAJAJO
V GLAVO ZARADI NEM-
SKE KONKURENCE.

Ta skrb pa odkriva tudi značaj
sedanjega gospodarskega si-
stema.

Washington, D. C. — William
E. Knox, predsednik Ameriške-
ga bankirskega društva, je po-
vedal na zborovanju Mednarodne
trgovske zbornice v Bruslju, da
Nemčija lahko producira več
blaga, kot ga potrebuje, da tako
odplača odškodnino na podlagi
Dawesovega načrta. Ampak
bankir je menil, da je treba še
le počakati, kako bo učinkovala
ta nadprodukcija mednarodno.

Knox je rekel, da je sedaj tu-
kaj problem, kako naj se razde-
li in razpeča to blago, da bo ko-
ristonosno za Nemčijo in da ne
bodo ob enemintistem času trpe-
li trgi zaveznikov in nevtralec.
Bankirju dela nemška konku-
renca velike skrbi, kajti on je
nadaljeval: Bruseljski kongres,
podpiran od zvedencev, ki so raz-
vili Dawesov načrt, bo svoje
misli posvetil rešitvi tega vpra-
šanja, in od njegove uspešne re-
šitve so odvisne bodoče miro-
ljubne gospodarske razmere.

Z drugimi besedami to pome-
ni, da zadnja vojna ni rešila
vprašanja trgov in nemške kon-
kurence in da se svet dandanes
nahaja v takih razmerah kot le-
ta 1914, ali da kapitalizem ni
zmožen reševati gospodarskih
razmer v takem smislu, da vodi-
do do trajnega mira. Hvaležno
je, da je eden izmed glavnih
podpornikov in zagovornikov ka-
pitalističnega gospodarskega si-
stema — hočeš nočeš — priznal
njegove glavne hibe, in naškal
kapitalizem kot povzročitelja
mednarodnih sporov in vojn.

Collinsovo truplo je končno znanj

Jamski raziskovalec, ki je imel
toliko simpatij v februarju, je
zdaj skoraj pozabljen.

Cave City, Ky. — Truplo
Floyda Collinsa, jameškega raz-
iskovalca, ki je v zadnjem febru-
arju umrl v Sand jami valed gla-
du, žele in mraza, ko ga je ska-
la držala za nogo, je bilo 23. a-
prila pribešeno na površje. Tru-
plo je radi enake temperature
pod zemljo čudovito dobro ohran-
jeno; deloma se je posušilo in
je podobno mumiji.

Ko je bilo truplo potegneno
na vrvi iz jame, ni bilo navzočih
niti sto oseb in še ti so bili le so-
sedje. Tisočglavih množic, ki so
vrvele okoli jame v februarju, ni
bilo. Truplo so osvobodili izpod
skale rudarski veščaki. Ko so
dvignili skalo, so videli, da ni
tako velika kot so takrat poro-
čali. Ob času nesreče so kričali,
da je skala težka osem ton, v
resnici pa tehta le okrog 75 fun-
tov. Če bi bili takrat imeli večša-
ke pravočasno na lico mesta, bi
bili Collinsa rešili živga — ta-
ko pa je postal žrtev navdušenja
prostovoljcev, ki so se tepili za
slavo, o delu v jami pa niso imeli
pojma.

Truplo je bilo izročeno sorod-
nikom, ki ga pokopljejo.

OBRAMBNI KOMITEJ ZA WHEELERJA USTA- NOVLJEN.

Washington, D. C. — Ljudje
naprednega mišljenja se pridru-
žujejo obrambnemu komiteju za
senatorja Wheelerja. Komiteju
predseduje Norman Hapgood in
njegov glavni stan je v Wash-
ingtonu. Ta komitej ima nalogo,
da nabira prispevke za obramb-
ni sklad, iz katerega se bodo kri-
li stroški za Wheelerjevo obram-
bo proti obtožbi, ki je navad-
no omreženje.

Pregled dnevnih do- godkov

Amerika.
Ameriški bankirji v skrbeh ra-
di Nemčije.
Poteza proti Volsteadovemu
zakonu.
Truplo Floyda Collinsa so
končno dobili iz jame.
Sedemnajst rudarjev ostalo v
gorečem rudniku.
Izredna vročina v Chicagu,
sneg in zima v Montani.
Lahak potres v Massachu-
settsu.

Po svetu.
Iz Belgrada javljajo, da je
Cankov dal zapreti kralja. Voja-
ške čete se pridružujejo revolucijonarjem.
Poročila o mobilizaciji v Ru-
muni, Rumuniji in Grčiji.
Francoska vlada zbornica je
mirno sprejela Caillauxa.
Trije nacionalisti ubiti v bit-
ki s komunisti v Parizu.
Splošna stavka pekarskih de-
lavcev v Mehiki mestu.

Izredna vročina v Chicagu

V MONTANI JE SNEŽILO.

V Chicagu je splezal toplomer na
86 stopinj.

V Chicagu je bilo v četrtek
vroče. Toplomer je splezal na 86
stopinj. Ljudje so znojili in tako
vroče še ni zlepa v Chicagu na
dne 23. aprila. Medtem, ko je bi-
la v Chicagu vročina, je pa bela
snežena odeja pokrivala Butte,
Mont.

Po vsem srednjem zapadu je
bil dan izredno tople. Toda v
Buttu je snežilo in vihar je di-
vjal okoli devetnajst ur.

V Omaha, Neb. je deževala
tulja je vihar, toda bilo je toplo.

V New Yorku je kazal toplomer
83 stopinj toplote.

SLOVENKA ZAPLETENA V FERNEKOVO AFERO.

Policija se trudi spraviti jo na
zatožno klop.

Chicago, Ill. — Harry J. Fer-
necke, ki ga je policija aretirala
v javni knjižnici po več letnem
iskanju in katerega obtožuje
raznih bančnih ropov in še dru-
gih zločinov, je bil na stanova-
nju ali se je shajal s drugimi
svojimi tovariši v hiši mrs. Ana
H. Beauchampove. Ana je bila
preje omožena z brivcem Vadi-
na, ki je rodom Hrvat, toda ona
je Slovenka doma s Spodnjega
Štajerskega.

Ana trdi, da ji ni ničesar zna-
nega, kaj so uganjali njeni sta-
novanci. Na vsako vprašanje, ki
ga ji zastavi policija, ima pri-
pravljen dober odgovor.

Policija jo je obtožila sozarot-
ništva pri napadu na Inland
Trust & Savings banko, pri ka-
teri je bilo odnešenih \$3,900. Za-
slišana je bila še pred sodiščem,
a obravnava je bila preložena na
dne 13. maja.

V kleti njenega doma so našli
dinamit in drugo razstrelivo, o
katerem trdi policija, da je ime-
lo služiti pri bančnem ropu za
\$2,000,000.

Poizkusili so dobiti obtežilni
materijal od njene 14-letne pa-
storka Mary Bosnack, toda de-
kle jo hvali in ima le dobre be-
sedne zanje.

Ana Beauchamp je stara 49
let.

DRUŽINSKA DRAMA.

Chicago, Ill. — Mary Carosso,
ki je zapustila svojega moža
George Carossa in živea z
George Moranom, je zadnjemu
povedala, da ga zapusti. Moran
ni rekel ničesar, ampak je šel po
svoj samokres in ustrelil Caro-
sovo in sebe.

VREME.

Chicago in okolica: V nedejo
jasno in hladno. Severozapadni
vetrovi. Sonce izide ob 5:55,
zaide ob 7:41 (lokalni čas).

POTEZA PROTI VOLSTEADOVE- MU ZAKONU

LJUDSTVO V WISCONSINU
BO GLASovalo O 2.75-
ODSTOTNEM PIVU.

Prohibicionistom ni ta poteza
všeč.

Madison, Wis. — Fanatikom,
ki hočejo drugim ljudem ukazo-
vati, kaj naj jedo, pijejo, kako
se oblačijo itd., licemerjem, ki
govore ljudem, ne glej mene,
kaj delam, ampak me le poslu-
šaj, se je obesil nos, ko so izve-
deli da je državni senat sprejel
z 10. glasovi proti trinajstim, da
se vprašanje 2.75-odstotnega pi-
va predloži ljudstvu na splošno
glasovanje.

Predlog bo predložen ljudstvu
na splošno glasovanje v potrdi
rezolucije, ki bo apelirala na
kongres, da se Volsteadov zakon
modificira tako, da bo ljudstvo
lahko imelo lahka vina in pivo.

Tisti, ki se res brigajo za
ljudsko vzgojo, so s strahom o-
pazovali, kako se širijo nemora-
la, korupcija in hinavščina, od-
kar je bil sprejet Volsteadov za-
kon. Dokler ni bilo te postave,
ni bilo videti pijane mladine na
veselicah v mestih kot Milwaukee,
Chicago, Cleveland itd. Po
vzakonjenju Volsteadove postave
se je pa stvar spremenila.
Ljudje prihajajo na veselice, v
restavracije, v kabarete z opoj-
no pijačo v žepih. Navadno imajo
s sabo jeruš najlahabnejše
vrste.

Množile so se vesti, ki so pri-
povedovale, kako jemljejo pod-
kupnino ljudje, ki so bili nastavljeni,
da pazijo na druge, da ne
izdelujejo in prodajajo opojnih
pijst. Druge vesti so poročale o
tihotapkih krožkih in kako so
tihotapci z opojnimi pijanci
postali milijonarji.

Vae to je vplivalo na ljudsko
mišljenje, da se mora nekaj zgo-
diti, da se temu spodkopavanju
morale, širjenju korupcije in hi-
navščine napravi konec. Ljud-
stvo je prišlo do prepričanja, da
je treba modificirati Volsteadov-
vo postavo, ki je bila sprejeta v
povojni histeriji brez pomisleka,
kakšne bodo njene posledice. Senat
v Wisconsinu je zdaj izafre-
lil prvi strel za modificiranje te
postave in tako pokazal, da pri-
haja zopet čas zdrave pameti in
več razsodnosti.

Splošna slavka pokov v Mehikiškem mestu

10,000 delavcev v boju; Mexico
City je brez kruha.

Mexico City, 24. apr. — Okrog
10,000 delavcev v pekarijah je
danes zastavkalo. Stavka je
splošna v glavnem mestu Mehi-
ke in okolici, ki zavzema zvezni
distrikt. Mexico City in sto dru-
gih mest ter vasi bo jutri brez
kruha.

17 RUDARJEV V GOREČEM RUDNIKU.

Upanje, da se nesrečni rešijo,
je izginilo.

Wallace, Idaho, 24. apr. — Se-
demnajst rudarjev je zaprtih v
2000 čevljev globokem rovu ru-
dnika Hecla, v katerem je izbruh-
nil ogenj sinoči. Reševalno mo-
štvo je bilo celo noč na delu, to-
da danes zjutraj je moralo opu-
stiti napor, da reši rudarje. U-
panje na rešitev je izgubljeno.
Samo trije možje so se rešili.

ANHEUSER-BUSHOVE PIVO- VARNE SO REKAPITA- LIZIRANE.

St. Louis, Mo. — Anheuser-
Bush pivovarniška kompanija,
ki sta jo ustanovili dve družini
pred petdesetimi leti s kapita-
lom \$240,000,000 se znova in-
korporira dne 9. junija t. l. to-
da je s \$18,000,000 kapitala.

Governor uvede preiskavo

OKRAJNI OBLASTVENIKI I-
MAJO V ZAPADNI VIRGI-
NIJI ČUDNE NAZO-
RE O NAPADIH.

Taki nazori se pojavljajo tam,
kjer premožavni baroni gos-
podarijo neomejeno.

New York, N. Y. — Okrajnim
oblastem v okraju Pocahontas je
drhalaki napad, pri katerem so
voditelji javni uradniki, "nava-
den napad". Saj tako so sporočili
gov. Howard M. Gou glede
napada na Lawson McMilliona,
ki je bil izvršen v Marlingtonu
dne 10. aprila in proti kateremu
je vložila Unija za civilno avo-
bodščine protest. Poleg so obla-
sti naznanile, da so začele stvar
preiskavati.

Kako bo preiskava izpadla, si
pa lahko vsakdo misli, ako obla-
sti že naprej naznanjajo, da je
bil "navaden napad", da pravno
Unija za civilno avobodščine pre-
jela poročilo, da je ta napad vo-
dil mestni saržent Lincoln Coch-
ran v Casau. Z drugimi beseda-
mi pomeni, da je napad vodil
mestni policaj, ki ni za to na-
stavljen, da vodi napade na mir-
ne ljudi, ampak prejema svojo
plačo, da mirne ljudi varuje pred
napadi od strani brutalnešev.

Čudno so pač vrstvene raz-
sujre v okraju, v katerem lahko
šroveži napadajo mirne ljudi
pod vodstvom javnih uradnikov,
katerih naloga je, da skrbijo za
mir in varnost državljanov.

Caillaux mirno sprejel v francoskem senatu

Novi finančni ministar je posetil
vlado zbornico na dan obletni-
ce, ko je bil obsojen.

Pariz, 24. apr. — Včeraj ob
štirih popoldne je preteklo pet
let, odkar je francoski senat ob-
sočil Josepha Caillauxa na iz-
gubo državljanov pravic radi
"občevanja s sovražnikom". Na-
stano ob uri petelnice je Jo-
seph Caillaux stopil pred senat
kot finančni ministar. Vlada
zbornica ga je sprejela mirno.
Poincare, Millerand in drugi sa-
grizeni nacionalisti so molčali
kot grob, ko je Caillaux izjavil,
da bo njegov finančni program
pripravljen prve dni junija.
Zbornica je sklenila počakati.

Z ZAMORCI NAPRAVILO KRATEK PROCES.

V južnih državah ti reveži prav
malo štejejo.

New York, N. Y. — Narodno
društvo za napredek zamorske-
ga ljudstva naznanja, da sta bila
v Tennesseeju dva zamorca
eksekutirana. Enega so ubili z e-
lektriko, drugi je pa umrl na ve-
silih. Obtožena in spoznana kri-
vim sta bila napada na belopolit-
no ženo. Zdaj prihaja na dan,
da je napad na belopolitno ženo
izvršil belopolitni mladenič v Ma-
ryville, Tenn. Belopolitni mlade-
nič je zaposlen pri neki alumi-
nijski kompaniji in prihaja iz
zelo bogate družine.

Zamorca sta mrtva! Kdo jih
bo obudil nazaj v življenje, ako
se dokaže krivda belopolitnega
mladeniča.

POTRES NA VZHODU.

Bedford, Mass. — V petek
zjutraj ob treh je bilo tukaj ču-
titi potresni supek, ki je trajal
30 sekund. Potres ni naredil ško-
de, povzročil pa je paniko.

Pretep med ameriškim mornarji in fašisti v Italiji.

Neapol, Italija, 24. apr. — A-
meriški mornarji s parnika
"President Arthur" in italijan-
ski fašisti so včeraj uprizorili
pretep, ki je končal s tem, da je
bilo pet Američanov aretiranih,
pet fašistov pa ima razbite no-
sove in črne obronke okoli oči.
Tepeč so izvali mornarji, ki so
se napili močnega italijanskega
vina čim so prišli na suho. Na a-
meriških ladjah je prohibicija.

CANKOV UKAZAL ZAPRETI KRALJA BORISA V PALAČI

Bolgarski kralj se je sprl z militaristi, ko je zahteval, da
mora Cankova vlada odstopiti. Poročila o mobiliza-
ciji v Rumuniji, Rusiji in na Grškem. Vesti iz Bel-
grada o revolucionarnem gibanju v Bolgariji in na-
daljevanju belega terorja v Sofiji se ponavljajo. Vo-
jaške posadke na delu se pridružujejo revolucionar-
nim kmetom.

Politični izgredi v Parizu; trije ubiti

Nacionalisti in komunisti so se
spopadli v bitki s revolverji.

Pariz, 24. apr. — Sinoči je iz-
bruhnila krvava bitka med na-
cionalisti in komunisti na volil-
nem shodu v okrožju Montmar-
tre. Trije nacionalisti so obla-
li mrtvi in 17 oseb je bilo ranje-
nih na obeh straneh. Bitka se
je izcimila iz običajne volilne
kampanje v tem okrožju. Nacio-
nalistični kandidat je posval na
javno debato kandidatstvo ko-
munistične stranke in pristali
obeh strank so prišli na shod v
velikem številu. Po končani de-
bati, ko je množica sapuščala
dvorano, se je vnela vroča disku-
zija med mladino obeh strank in
kar naenkrat so počili strelji iz
revolverjev. V nekaj hipih je za-
vršila bitka na celi črti.

Izprva so se komunisti umak-
nili, a kmalu so se vrnili pojača-
ni. Majhen oddelek policije je
moral bežati, ko sta trčila aku-
paj dva ardit vala ljudske ma-
se na ulici. Boj je trajal nekaj
minut. Ustavljen vsem električ-
nim železnicam je slušil komunistom
za barikado, izza katere so stre-
ljali na nacionaliste. Močna četa
policije, ki je pridrevela na lico
mesta, je ustavila bitko in ras-
pršila množico. Policaji so pobra-
li mrtve in ranjene ter odvedli
v zapor nekaj ducatov bojnikov.

Bukarešt, Rumunija, 24. apr.
— Rumunski listi objavljajo a-
larhantne vesti o položaju v
Bolgariji. Velika revolucionarna
gibanja so v teku v sosednji
deželi. Rumunska vlada je zač-
le voziti vojaške čete na bolgar-
sko in rusko mejo.

Berlin, 24. apr. — Berlin je
danes poln senzacionalnih po-
ročil o prihajajoči vojni na Bal-
kanu. Najnovejša vest se glasi,
da sovjetska Rusija koncentrirala
rdeče čete v Ukrajini ob meji
Besarabije. Vost ni potrjena,
kljub temu listi pišejo, da je
bombni atentat v sovjetski kate-
drali signal nove vojne, ki mor-
da obljame vso Evropo, kakor je
bil sarajevski umor pred malo
manj ko enajstimi leti signal
svetovne vojne.

Belgrad, Jugoslavija, 24. apr.
— O bolgarski situaciji prihaja-
jo konfliktna poročila. Medtem
ko Sofija krčevito taji eksakucije
na debelo in krvave bitke v
raznih krajih dežele, javljajo iz
drugih virov o razširjajoči se
kmetaki vstaji v okoliših Varne,
Plovdiva in Burgasa. Vojaške
čete na delu omahujejo; v ne-
katerih krajih so se čete pridru-
žile revolucionarjem. Cela vo-
jaška posadka v Vraču je re-
belirala in dvignila rdečo zastavo.

Atentati, umori na cestah in v
hišah in eksekucije se nadaljuje-
jo v Sofiji. Včeraj je bil umor-
jen komunistični vodja Tehun-
tulov. Vlak uro je videti voja-
ške grupe, ki gonijo čete jetni-
kov po sovjetskih ulicah v voja-
ške zapore. Ljudje, ki hodijo mi-
mo, se morajo vselej obrniti z o-
brazom proč od jetnikov v syrho,
da ne morejo izmenjati pogled z
jetniki. Čapolski v Sofiji, kate-
rih je sedemnajst, so pod ostro
cenzuro; niti ena številka lista
ne sme čes mejo.

Belgradski uradni krogi so
razburjeni radi izjave bolgar-
skega ministra za notranje
stvari Ruseva, ki je dejal v sre-
do v bolgarskem sobranju (zbor-
nici), da je jugoslovansko po-
slaništvo v Sofiji zapleteno v
bombno afero v cerkvi Svetega
Krala. Rusev je poročal, da je
mešnar Zadorski izpovedal, da
je bil Jankovu — ki je bil obdol-
žen, da je položil eksploziv pod
streho cerkve in kateri je bil po-
tem ubit od policije v njegovem
stanovanju — zajamčen beg v
Jugoslavijo v avtomobilu jugo-
slovanskega poslaništva.

Belgradska vlada bo nedvom-
no zahtevala pojasnila na to iz-
javo. "Vreme" piše, da je bol-
garska vlada opozorila jugoslo-
vanskega poslaništva, naj se čuva,
kajti revolucionarji, ga morda
ubijejo z namenom, da provoci-
rajo intervencijo.

Politični izgredi v Parizu; trije ubiti

Nacionalisti in komunisti so se
spopadli v bitki s revolverji.

Pariz, 24. apr. — Sinoči je iz-
bruhnila krvava bitka med na-
cionalisti in komunisti na volil-
nem shodu v okrožju Montmar-
tre. Trije nacionalisti so obla-
li mrtvi in 17 oseb je bilo ranje-
nih na obeh straneh. Bitka se
je izcimila iz običajne volilne
kampanje v tem okrožju. Nacio-
nalistični kandidat je posval na
javno debato kandidatstvo ko-
munistične stranke in pristali
obeh strank so prišli na shod v
velikem številu. Po končani de-
bati, ko je množica sapuščala
dvorano, se je vnela vroča disku-
zija med mladino obeh strank in
kar naenkrat so počili strelji iz
revolverjev. V nekaj hipih je za-
vršila bitka na celi črti.

Izprva so se komunisti umak-
nili, a kmalu so se vrnili pojača-
ni. Majhen oddelek policije je
moral bežati, ko sta trčila aku-
paj dva ardit vala ljudske ma-
se na ulici. Boj je trajal nekaj
minut. Ustavljen vsem električ-
nim železnicam je slušil komunistom
za barikado, izza katere so stre-
ljali na nacionaliste. Močna četa
policije, ki je pridrevela na lico
mesta, je ustavila bitko in ras-
pršila množico. Policaji so pobra-
li mrtve in ranjene ter odvedli
v zapor nekaj ducatov bojnikov.

To je tudi znamenje civilizacije

Sodnik je obsočil dekle, da mora
biti vsak dan tepena skozi tri
mesece po golem telesu!

Boston, Mass. — Osemnajst-
letna Mildred A. Sanford mora
biti tepena po golem telesu vsa-
ko jutro skozi tri mesece. Taka
je obsočba, katero je izrekel 28.
t. m. sodnik Duff na tukašnjem
municipalnem sodišču. Deklica
je bila aretirana radi tatvine. Iz-
maknila je za \$40 oblačilnega
blaga v neki prodajalnici. Sod-
nik jo je obsočil na leto dni za-
pora, nato pa je rekel, da umak-
ne zaporno kazen, ako se obto-
ženka podvrže tepenju vsak dan
za dobo treh mesecev. Ona je
pristala.

Tepena mora biti vsako jutro
po golem telesu, predno se
obleče. Tepenje bo vršila poli-
cajka z dlanjo. Sodnik Duff je
star 60 let.

Španski kralj se baha s svobodo.

Pariz, 24. apr. — Pariški listi
poročajo, da je španski kralj Al-
fonz dejal v razgovoru s fran-
coskim pisateljem Jean Tharaud-
om, da je v Španiji več svobo-
de kakor v Angliji in Ameriki,
čeprav ima Španija vojaško dik-
taturu.

"Pri nas lahko pijete kar ho-
čete in kadar hočete, česar ne
morete storiti v Londonu in New
Yorku, kjer imajo patent na svo-
bodo. V Madridu lahko pojete
vso noč do petih zjutraj, če vas
veseli, in nihče vas ne bo mo-
til," je rekel Alfonz.

ORGANIZATOR RUDARSKE UNIE ARETIRAN.

Wheeling, W. Va. — Joseph
Angele, organizator rudarske u-
nije U. M. W. A., je bil tukaj a-
retiran v četrtek na obtožbo, da
je prekršil sodnijsko prepoved,
ki je naperjena proti omenjeni
organizaciji.

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisati na ne vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$1.50 na pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cleveland \$6.50 na leto, \$3.25 na pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$4.00.
Naslov za vse, kar ima stik z uredništvom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$4.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"
UNION LABEL APPLIED FOR
Datum v oklepaju n. pr. (April 30-1925) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevnikom poslano naročnino. Ponudila jo prejemamo, da se vam ne ustavi list.

SPOSOBNOST PRIVATNIH INTERESOV SEPA TUDI V VELIKI BRITANIJL

Sepanje se dobro pokazuje na železnicah!

Železniški privatni interesi so pričeli stokrat tudi v Veliki Britaniji. Britske železnice so dajale velike dohodeke njihovim lastnikom, da so lahko profite zopet nalagali v kolonialnih podjetjih v Afriki, Avstraliji, Aziji in drugje.

Brzojavka iz Londona poroča, da je vsaka izmed tih velikih železniških skupin morala že načeti svoje rezerve, da je lahko izplačala svoje dividende. Deficit kaže znaša pet in dvajset milijonov dolarjev. Privatni železniški interesi, ki lastujejo železnico Great Western so se že obrnili po svojih najetih ravnateljih na železniške organizacije, da naj privolijo v znižanje mezde ali pa v znižanje osoblja. Železniška družba Northeastern je baje že pričela zniževati svoje osoblje.

Lansko leto so železnice prepelele 209,000,000 ton tovara. Predlanskem pa 222,000,000. V letu 1913, to je eno leto pred izbruhom vojne so pa prepelele celo 225,000,000 ton tovarnega blaga.

Kaj to pomeni? Kapitalistični listi razlagajo ta pojav takole: Motorni vozovi delajo konkurenco železnicam. Premoga se manj izvažajo v tujemstvo. V Nemčiji in Rusiji je oživila rudarska industrija, produkcija v Franciji se je pomnožila.

To je seveda taka razlaga tega pojava, kakršno bi bil lahko pogodil vsak 10-leten deček, ki pa se pove ničesar.

V Angliji so zmagali pri zadnjih volitvah tortji, ko je bila vršena delavska vladna. K tej smagi se precej pripomogli privatni železniški interesi. Tortji so naglašali v volilnem boju, da je pripoznanje Rusije nepotrebno, ker je trgovina z Rusijo tako majhna, da ni vredna, da se omeni. Britskemu ljudstvu so stvar prikazovali v taki luči, kakor da trgovina z Rusijo ni še nikdar nič štela. Taka razlaga o trgovini z Rusijo, je seveda učinkovala na ljudi, ki ni Rusijo predstavljajo kot kakšen majhen britski okraj, ki ga človek lahko prehodi v enem dnevu, in ki ne vedo, da v Rusiji živi več kot sto milijonov ljudi in da tvori ključ do Kitaja, v katerem prebiva okrog štiri sto milijonov oseb. To potvarjanje resnice, je malo časa držalo. Kajti kapitalistični listi in zvedenci zdaj sami prihajajo, da se je izvoz v Rusijo znižal in da imajo britske železnice zaradi tega znižanega izvoza izgubo.

Dalje pripoveduje ta razlaga, da so gospodarske sposobnosti britskih privatnih interesov ravno tako velike kot pri drugih narodih. To se pravi, da so za nič. Britski privatni interesi in privilegiji producirajo le takrat, ako so prepričani, da jim produkcija prinese velik dobiček.

Britski privatni interesi in privilegiji imajo skoraj vso Afriko pod svoje kontrolo. Lepe britske kolonije so tudi v Aziji. Britska vrhovna oblast se razteza nad Avstralijo, Kanado in britske kolonije so tudi v Centralni Ameriki. Kljub temu so pa britske železnice prevozile lani za šestnajst milijonov ton manj tovarnega blaga, kot eno leto pred izbruhom svetovne vojne.

To pokazuje, da so vzroki veliko bolj globoki za depresijo v železniškem obratu, kot jih navajajo kapitalistični listi in zvedenci. Ti vzroki so v kapitalističnem gospodarskem sistemu. Ljudstvo veliko več potrebuje, kot industrija producira. Ampak ljudstvo nima sredstev, da kupi poljske in industrijske produkte, ki jih potrebuje. In ker ljudstvo nima teh sredstev za nakup potrebnih, tudi železnice prevažajo manj tovarnega blaga. Ljudstvo pa zopet nima sredstev za nakup potrebnih, ker ne prejme polne vrednosti za sadove svojega dela. Največji delež od sadov ljudskega dela ostane lastnikom produktivnih in razdeljivih sredstev in naravnih zakladov. Ti pa ne morejo vsega porabiti, kar se producira, ker jih je malo, in depresija v industriji je tukaj.

Vzroki za depresijo na britskih železnicah in industrijah leže na dlani. Le kapitalisti in njih podporniki jih nečejo videti.

FARMER, PA

Delavski položaj naše naselbine se je nekoliko poslabšal, kar je pač umljivo v Kulčevski prosperiteti. Saj je znano, da po hudem grmenju ni veliko dežja. Mislim, da bodo sedaj že malo spregledali tati, ki so na vse pretege kričali o Kulčevskih dobrotah in oznanjevali njeno prosperiteto. Sedaj imamo delavci brezposelnost, gospod Kulčevski pa lesenega konjčka, na kar se tudi veliki lahko pogotijo.

V kratkem bomo pričeli graditi delavski dom. Članstvo je odločilo, da se bodo stari prostori v vrstnem pričeli preoblikovati. Tako upamo, da se bo vendar uresničil slovenski delavski dom. Vsi listi so že kolikor toliko pisali v korist doma, prišli so člani in agitacije za boljši dom, samo tista sveta Kazimirjeva filigranica ni prinesla še nobenega v korist doma, kar se tudi razume, ko je za zastopnik Kazimirjevih kajtenov očitno na duhu bolna oseba. Ko smo podpisovali pismo za dom, je nekakšna družina tudi podpisala na \$100, v ko je članstvo glasovalo, da najne delati doma, se je Janez tako ustrašil, da je zahteval donar nazaj, kar je tudi postalo dobiti. Zela vrana mudi črni no so kupila delnico na Kazimirjevo domost, kjer bo neveda kaj "slabost" našel. Kar je enkrat vloženo v Kazimirjevo molajo, se ne dobi nikdar več nazaj, le očitno so tlačkati povzročena v nobenih. Kdor kupi delnico za franciškanke dnevnik, bo svetel, pa mami se, da je tak kup, kdor se hoče imeti nekaj dolarjev, naj da se Edinosti.

Povedati moram, kako agitirajo v naši naselbini za kitajski list. Neka zastopnica pride takrat okoli, ko smo val na delu in se samo ženske doma. Ne vem, kaj se pride takrat, ko smo val doma. Tudi bi se kaj prodala svoje robe, saj dobro ve, da ženske brez močve vrednosti ne bodo kupile njene robe, kakor mamica ne kupi ničesar brez svojega moča. Znamo je, da ravno pri nji nimamo ničesar dobili, ako ni bilo "dobra" doma. Kato raj naj pridejo takrat, ko smo val doma, pa se bomo dogovorili radi napredništva.

Kako so Kazimirji in njih privrženci napredni, dokazuje, ker niso v nobenem slovenskem, podpornem društvu. Naprednost pa taka! Ne pridejo na nobeno slovensko prireditel, sploh se ne trudi za naš narod, ki se ga manjda uravnajo. Janzku torej povemo, če on nič ne žrtuje za nas, tudi on nima od nas nič zahtevati. V službi silo naj se ohrani na samostoj.

Lansko leto so nas strašili, da bo prišel neki gospod, ki bo ustanovil društvo M. S. K. J. Tistega gospoda še ni. Pravijo, da je bil, pa je ušel; mogoče je tudi to, ko je videl preveč sveta-hlinstva. Čuje se, da bo letos prišel sam vrhovni poglavar, pogrebnik Tona, ter nas bo skušal omehčati. Na vem, kak bo njegov cilj. Menda se ja ne bo lotil brutne agitacije za prodajo delnic za franciškanke dnevnik. Morda se bo lotil akcije za društvo. Ali bo krato prodajal? Priporočam mu, da ostane doma, da ne bo šel svoje stare, ako mu jo je bog dal. Ako pa pride, naj prinese kaj trdega, da bo lažje obstal. Saj ve, kaj mislim.

Bojaki, oprimimo se, čeprav nam čaka še precej trdega dela. Skupaj stopimo in podajmo si roke. Kutarake urednike okoli Edinosti pa prosim, da se papirnejo kakega drugega dela. Menda se nimajo drugega posla kakor odgovarjati na dopise po prednih listih. Vsakakor jim priporočam, da pridno čitajo Prosveto, se bo vsaj kaj naučili. — Frank Kramer.

Jardine, Mont. — Tu živimo sedem tisoč čevljev nad morje gladino. Delamo v slatnem rudniku in izdelujemo trup armenik. Delo je neudrsko, kjer se kopa trup, a plača pa včasih temu ni večja kakor \$4.75 na dan. Tako si krajšamo življenje, da se dobro godi kapitalistom. Naselbina je majhna in slovensce ni več naseljenih kakor ena družina in pol ducata samcev, ki so pa vedno na potu, ko se podajajo kam drugam za delom. A je redko, kdo dobi kaj boljšega. Kraj sem je jako prijazen slasti v polnem času. Je v bližini svetovnega največjega narodnega Yellowstone parka.

Pred par tedni je tu pošel učenil veliko garžo za avtomobile

in napravil za milijon dolarjev škodo. Treba bo novega poslopja, zato bo tudi štati dela. Ampak radi tega ne svetujem nikomur, da bi hodil sem lakat dela, ker jih tu že čaka na stotine za to priliko.

Nekoliko niže od tu je bila pred petnajstimi leti živa rudarska naselbina, živahno mesto Aldrige. Zdaj pa je vse mrtvo, samo ena družina še živi tam, in sicer našega rojaka Johna Milčiča. Sodim, da bi si tudi on pomagal kam drugam, ali je siromak, ker se celih dvanaest let ne more ganiti z nobeno nogo. Rojak je namenjena vreden.

Povedati moram, da tudi v teh oddaljenih in zapuščenih gorah rastejo zala dekleta. Jako Pevec je vprašal za roko lepo mladenko in tudi dobil jo je. Zenoitovanje smo obhajali dne 14. aprila pri njenih starših na Aldrige nič manj kot pet dni. Poroka je bila kajpada civilna, ker tako se spodobi v današnjih časih tudi za nas Slovence. Razume se, da dohne in vasele zabave ob tej redki priliki ni zmanjkalo. Zelimo novoporočencema veliko sreče.

Pozdravljam čitatelja Prosvete, a listu želim, da bi kmalu izhajal na omili straneh in nam prinesel še kaj več novic. — Frank Flash.

Chisholm, Minn. — Kakor se vidi iz franciškanke Edinosti, se nekaterim kar laže ježe na glavi, če čitajo kako resnično zgodbo v Prosveti. Tako tudi jaz, kamor stopim, naletim na očitke radi moje resnične povesti, ki sem jo pisal v št. 49 Prosvete od faranov grahovske fare, o starim ženicah in o svetem Miklavžu, ki se vedno stoji tam gori na zeleni Slivnici, in od modrega župnika grahovske fare, ki je tako hitro spremenil svetega Roka v svetega Miklavža, da je prevaril ljudstvo. Ljudje so v resnici mislili, da darujejo za svetega Miklavža, darovali pa so za svetega Roka. In verniki še danes mislijo, da je tisto cerkvi-ce svetega Miklavža. Dopisovalcem, ki se togote radi resnice, svetujem, naj privzejo svojo pamet k praviim jaslim, predno se lotijo kaj pisati. Poleg tega naj se tudi podpisujejo pod svoje dopise kakor se jaz. — Jan. Dle.

Delavska stranka močno teče na Kitajskem

Sangaj, Kitajsko. (J. Armistage za F. P.) — Kitajska delavska stranka (Kuomintang) se zdi, da dominira edinstveno konferenco v Pekingu. Mir na vzhodu v veliki meri odvisi od izida te konference. Kuomintang se tega zaveda in se skuša jačati v vseh ožirih.

Dolga bolezen, ki je sledila smrtno Sunjatsena, je bila kriva odlaganja konference. Sunov naslednik še ni bil izbran, vendar zdi se, da bo na njegovo mesto izvoljen Lučunko, bivši guverner v Kantonu, ki je sedaj predsednik v nadzornem odboru Kuomintanga.

Člani Kuomintanga so zahtevali, da mora biti ta konference, po kateri bo izraženo mnenje zastopnikov iz vse Kitajake. Kitajska delavska stranka pač nima slabih nazorov glede stališča, ki ga imajo zavzeti delavci na vzhodu. Azije vpreženi milijoni delavcev so proletariat, katerega poskušati streme za tem, da se združi razkosana Kitajaka, kar mora biti prvi pogoj, da se izboljšajo gospodarske razmere kitajskega delavstva.

Nadzorstvo Kuomintanga je iz odbora, ki je izvoljen po njega članih. Navadno predbečujejo, da je Kuomintang kontroliran od političarjev in militaristov v Kantonu, katere imenujejo bolševiki. Dejstvo pa je, da ima Kuomintang svoj glavni stan v Pekingu in njega nadzorstvo je sbrano skupaj iz članov, ki pridejo iz raztresenih provinc, v katerih radikalno gibanje dobiva čedalje močnejši razmah. Stranka ima veliko pristalev in dobiva izdatne pomoč od drugih, iz Amerike in Avstralije.

Dejstvo, ki so zdaj sbrani na konferenci, skušajo doseči uspešno ujedinjenje. Oni prihajajo iz industrije, trgovine, vrst izobražencev, dijaških organizacij, provinetalnih zvez, delavskih udejstev in poljedelskih. Tanka in Vopajfu bosta prisostvovala kot zastopnika vojaških strank, in politične stranke bodo zastopane Anfoi, Čihli in Kuomintang.

Največ tujezemskih finančnih domneva, da njih interesi zahtevajo razdružitev Kitajake. Res je, da vsakokrat, ko utrpi kaka tujezemaka lastnina le najmanjša škoda, da za zaženejo krik in zahtevajo vojaških akcij. Mnogo vojaških strank dobiva od tujezemcev zato tudi podporo v denarju, orožju, strelivu, kar vse pa se ne more smatrati za druga kot kamoflažo.

Cangtsolin, vodja iz Mandžurije, je izjavil, da bo nudil Kuomintangu nekvalficirano podporo. To ne bo samo pojačilo zahtev delavskih delegatov, temveč bo tudi nevtaliriralo polakuse tujezemskih denarnih močestvo, ki si prizadevajo razdeliti Kitajce. Pri izbruhu sovražnosti lanskega avgusta se na splošno trudili, da namerava Cang nadomestiti Mangusa na kitajskem prestolu.

ABSOLUTNA DIKTATURA VEČINE.

To je Dawesov konjček.

New York, N. Y. — Splošna sodba med naprednimi ljudmi je, da podpredsednik Dawes zagovarja absolutno diktaturo večine v svojih govorancah, v katerih priporoča, da se spremeni parlamentarni red senata. Dawes priporoča, da se iz parlamentarnega reda za senat odstrani vsa določba, ki omogočujejo manjšini, da s parlamentarnimi sredstvi uspešno nastopi proti predlagam, ki jih po svojem prepričanju smatra za škodljive za ameriško ljudstvo.

Dawes v svojih govorancah ne naveda faktov, to je primer iz zgodovine, da je manjšina kdaj z obstrukcijo preprečila dober zakon za ljudstvo. Ampak njegov konjček je tale: Važno je, da parlamentarni red v senatu podeli vakuumu senatorju njegov pravični delež, ali imperativno je, da ameriško ljudstvo prejme svoj delež.

V naprednih političnih krogih pravijo, da so take sugestije demagogične. Oni menijo, kdo pa je ameriško ljudstvo? Ali niso to delavci in farmarji? Kdaj pa je Dawes zastopal še interese ameriških delavcev in farmarjev? Ako je bila stara garda tako prepričana, da je ljudstvo z njo, zakaj je pa nebrala ogromen volilni sklad pri zadnjih predsedniških volitvah? In kdo je pa daroval v ta sklad? Ali niso vanj darovali največje vsote finančni in drugi privatni interesi in privilegiji?

Takih vprašanj se Dawes skrbno ogiblje v svojih govorancah in zato je njegova sugestija sumljiva, menijo progresivci. Napredni politični krogi naglašajo, ako se ustrezni želji Dawesa in se na milost in nemilost izroči manjšina večini stare garde, lahko večina v štirih letih napravi več akode ameriškem ljudstvu, kot jo je mogoče popraviti v petdeset letih.

V svojih govorancah se Dawes sklicuje na senatorja Underwooda iz Alabame, češ, da je demokrat in je kljub temu za reformno senatnega parlamentarnega reda. Progresivni krogi pa izjavljajo, da je senator Dawes izbral slab vsor, kajti senator Underwood je predlagal, da se Muscle Shoals izroči privatnim privilegijem in interesom, mesto da ga obratujejo Združene države v interesu ameriškega ljudstva. Sklicevanje na Underwooda pa pomeni, da se želi izpremeniti senatni parlamentarni red samo zaradi tega, da bo mogoče Muscle Shoals izročiti privatnim privilegijem in interesom.

Ko je senat sprejel sedanji parlamentarni red, ga je osvojil na podlagi izkušenj. Kajti nič na svetu se ne zgodi brez vzroka in tudi sedanji parlamentarni red ni bil sprejet brez vzrokov. In tudi Dawes ima vzroke, da priporoča izpremenitev senatnega parlamentarnega reda, katere pa previdno obdrži zase. Zaveda se pač, ako bi navedel te vzroke, da bi ljudstvo spoznalo, kam pes tace moli.

Velika suša na jugozapadu.

Iz Texasa, Nove Mehike in večjih delov Colorada prihajajo vesti o veliki suši, kakršne še ne pomni zgodovina južnozapedne dela Združenih držav. Več ko mesec dni že ni padla kapljica dežja in vročina je neznosna, kar je nekaj nenavadnega v aprilu. Farmarji se nahaajo v obupnem položaju.

Ogledalo razmer.

Listi, ki se tiskajo radi v yatnega dobička in v obrambo dobičarskega sistema, ne morejo izhajati brez novic o valuparjah, ki se izvrše po deili. To je dokazal neki dnevnik North Carolini, ki je za ted dni opustil vesti o zločinih in koj je izgubil brez malega v naročnike.

Publika, ki je vzrastla v kapitalističnih razmerah in vzgoje v kapitalistični šoli in gledališču mora jesti skandale in zločine trikrat na dan, drugače ne živi. Če bi prasiči izdajali svoj list bi njihov list moral pisati kar se rika po gnoju.

Taka je kapitalistično-kriška aka morala.

Narobe hčerke.

"Hčerke ameriške revolucije se izrekle za pacifizem.

Slike brez slike.

Čenjeni Zarkomet! Če posy tiš sem v Highland Park, Detroit, boš našel; telefon brez bes, radio brez žice, petje brez pesev, godbo brez muzikantov, letalo brez pilota in voz brez vine.

Tudi Slovenci jadramo z dom časa naprej. Imamo slovenske cerkev brez slovenskih obredov, službo božjo brez slovenskega petja, slovenski narodni dom brez Slovencev in slovenski koncert brez slovenskega programa. — Inženir, Detroit, Mich.

Pašič nosi vodo.

Kadar gori sosedova hiša, n misli nihče na pir. Brzojav sporoč, da je gospodine Pašič naglo pretrgal veliko končne počitnice, ko je zagrmelo v Sofiji. Bože pomiluj!

Njeno ime je še Gloria.

Gloria je bila te dni v Chicagu. Pokazala je Čikazanom svojo francoskega markija, ki ga je vzel iz škaflice. To je vse, kar je mogla pokazati od svoje prejšnje slave.

Prav imaš, sosed kolohar: Si transait Gloria Swanson!

Kdo je izdri vero našim pradedom?

"Ljudstvo je zvesto svoji najdražji svetinji, veri svojih slovenskih pradedov", piše kutarski list.

Ali vedo kutarski pisaci, kakšno vero so imeli naši slovenski pradedje? Vedo li, kdo jim je izdri staro in vsilji novo vero z ognjem in mečem? Ako ne vedo, naj prečitajo Finžgarjevo knjigo "Pod svobodnim solncem". Finžgar je duhovnik!

Amerikanizem.

Ne imej imortirane vere! Spoštuj stoprocentno ameriško vero!

V tem znamenju se boš blamiral!

Znamenje svete vere ni več križ, temveč Kazimirjev dnevnik.

Dogodek št. 53.

Moj oče je bil mežnar v neki vasi na Kranjskem. To je bilo pred 25 leti. Njega dne so prišli mrlja na pokopališče pri naši cerkvi. Umrl je bil revež. Grob je bil izkopen in vse je bilo pripravljeno za pokop, samo duhovna še ni bilo. Čakali smo in čakali. Sele pozno zvečer sta se približala župnik in učitelj iz bližnje kreme. Oba sta bila pijana, da sta komaj stala na nogah. Ko prideta bližje, reče župnik učitelju po nemško: "Bova hitro opravila. Saj ni treba, da bi se čitale vse libre. Ti tukaj itak ne razumejo nič". Moj oče je pa razumel nemško in pozneje je povedal kmetom, kako župnik in učitelj brijeta norec iz revnega naroda. — Kattie Stonich, Pi-non, Colo.

Angleška demokracija ima več rokov.

Karolyi pravi, da je angleška demokracija boljša kot ameriška. Mogoče je zato boljša, ker je že stara mati.

K. T. B.

RUDARJI PROČ OD MONTANE.

Billings, Mont. — Wm. Riddell, finančni tajnik organizacije "Montana Mine Workers Union", svetuje, da se rudarji drže proč od Montane. On pravi, da je veliko rudnikov zaprtih in veliko rudarjev je brez dela.

Veliki gospodar
posni priganjač
LIJE SPLOH KAJ "DOBRH"
GOSPODARJEV NA SVETU?
Well, well, najbrž jih ni!

Washington, D. C. (F. P.) — Fairfax Harrison, predsednik Southern železnice, je veljal za dobrega gospodarja med kratkotrajnimi delavci. Rad se je pogajal s unijami delavcev, ki so bili zaposleni v železniških delavnicah. Po končani stavki železniških delavcev v letu 1922 je delavce zopet rad sprejel v delo, ampak ta gospodar je postal kaj "trdi". Beseda krozi med železniškimi delavci, da se ne bo mežda povisala za eno desetinko centa, dokler delnice železnice ne dosežejo vrednosti "par". Te delnice so čita voda! Smetano iz njih je pobrala tvrdka Morgan & Co., ki je nekako pred pet in dvajset leti organizirala Southern železniško družbo iz tuceta hektarnih in ničvrednih južnih železniških družb, ki so jih upravljali sodnijski upravitelji. Delnice niso bile nič vredne nekaj časa. Ko je kongres imel o svojih Each-Cumminsovo postavila leta 1920 je vrednost delnic na delniškem trgu poskočila na 18. Dne 18. aprila t. l. je bila vrednost teh delnic na trgu osem in sedemdeset.

Prvi odpor proti Fairfax Harrisonu in njegovi metodi za izkamenje profita iz železniških uslužbencev se je pojavil v Birminghamu. Skladni delavci, ki so seveda sami zamoreli, so zastavali. Delavci so se pritožili, da je kompanija odredila, da dobe vozički stranice, na katerih prevažajo blago po skladiščih in ki jim služijo za nakladanje in razkladanje železniških voz. Na tožbo so morali dvakrat toliko blaga, kot prej, ko vozički še niso imeli stranice.

Najprej so protestirali proti temu priganstvu, toda protesti niso nič izdali. In tako so se odločili sklaščiti delavci, da so nekaj več kot navadna tovarna in nama živina. Zastavkali so. Apelirali niso na železniški delavski odbor, ampak odločili so se, da si sami pomagajo, ko vidijo, da se nihče zanje ne briga. Od Harrisona je seveda odvisno, ako se stavka razširi tudi na druge železniške postaje. Ako Harrison odredi, da morajo tudi na drugih železniških postajah nakladati železniške vozičke, kakor da jih vlačijo muhe in ne ljudje, bo najbrž sledila stavka. Saj tako je razpoloženje med delavci. Zamorski delavci niso po vojni več tako pohlevni jagnje, ki so ga lahko suvali vsi, ki so ga dosegli.

Zastopnik Federaliziranega tiska je vprašal kongresnika Huddlestona iz Birminghama, kaj pomeni, da je Harrison izpremenil svojo taktiko napram delavcem. Kongres se je kazal razočaranega. On je opazoval, kako je rastle premoženje železniške družbe iz dobička, ki so ga ustvarjali delavci, zaposleni pri nji. Pripomnil je, da so vsak dolar, ki predočuje dvojni tir iz Washingtona do Atlante, producirali delavci. Dva zarjavela tira sta bila izpremenjena v železnico, ki nosi dobiček. Delnice, ki niso imele preje nobene vrednosti in ki se zdaj prodajajo po 88, so dokaz, da so delavci delali trdo. Mesto da bi delavci prejeli za to delo posebno nagrado, se jim pa ponuja prazna roka.

OGNJEGASCI SO ZMAGALI V DVEH MESTIH.
Chicago, Ill. — Predsednik organizacije ognjegascv, ki ima svoj glavni sedež v Washingtonu, naznanja, da je ljudstvo s splošnim glasovanjem dovolilo povznanje meze ognjegascem v St. Louisu, Mo., in Green Bayju, Wis. V obeh mestih se meza ognjegascv povzra za pet in dvajset dolarjev mesečno. V St. Louisu se povzra meza 1,100 ognjegascem, v Green Bayju 120. V obeh mestih je organizacija ognjegascv inicijativna peticija za povznanje meze.

Socialistična poslanka govorila sedem ur.
Dunaj, 24. apr. — Emma Freundlich, socialistična poslanka v avstrijski zbornici, je večer dosegla rekord kot prva ženska, ki je imela najdaljši govor v parlamentu. Govorila je nepretrgoma sedem ur v prilog stanovaljski predlogi.

POLICAJ PRIJET KOT BANČNI ROPAR.

Pa se ljudje čudijo, zakaj se množe ropi in zločini.

Chicago, Ill. — Policaja Raymond F. Vinickaya, starega 26 let, ki je pravi Goljat, kajti on tehta dve sto funtov, so odvabili v celico, da premišluje, da ni nič tako skritega, da ne pride na dan. Obtožen je, da je on eden izmed treh roparjev, ki so ugrabili nekega drugega policaja in ukradli deset tisoč dolarjev.

Samokres, ki je bil odvzet policaju James Gavinu in ki so ga hoteli solovaji zopet prodati nekemu detektivu, je povzročil aretacijo policaja.

Stanley Reynolds, agent Mutual National banke, je prišel iz prodajalne na vogalu Devet in sedemdesete ceste in Carpenterjeve ulice. S sabo je imel torbico, v kateri je bilo deset tisoč dolarjev. Torbico je ponudil policaju Gavinu, da ja vtakne pod sedež. Ko se je Gavin vpravil, je gledal v cev lovke puške. Nato so roparji vzeli s sabo Reynoldsa in policaja. Peljali so ju nekaj blokov, nakar so ju spodili iz avta. Nekega večera je Dewey Setters rekel svojemu prijatelju Vinickayu, da želi kupiti dober samokres. Vinickay je rekel, da pozna človeka, ki bi rad prodal samokres. Pogodili so se za dvajset dolarjev. Settersu se je zdelo, da cev predolga in je hotel revolver zamenjati z nekim detektivom.

Detektiv je prišel sumiti in je naznanil podsuperintendentu Zimmerju, da naj izide, čigav je bil ta samokres. Tako so prišli na sled, da so roparji odvzeli revolver policaju Gavinu.

ORGANIZIRANJE MEHIŠKIH DELAVCEV.

Philadelphia, Pa. — Vincente Lombardo Toledini, delegat Mehške delavske federacije, je na zborovanju Delavskega izobraževalnega biroja, pojasnil, kako se v Mehiki delavstvo izobražuje.

Vojaško vzdržanje je del delavskega pripravljanja za svojo lastno obrambo. Vrednost vojaškega izvežbanja se je pokazala v bojih proti protirevoluciji, ki jo je vodil de la Huerta. Velike so poteškoče pri izobraževanju poljedelških delavcev in kmetov. Industrijski delavci govorijo špansko, kmetje pa dvajset različnih indijanskih narečij, kar povzroča težave pri poduku in izobraževanju.

Delegatje so burno pritrjevali njegovemu govoru. Znani voditelji ameriškega delavstva, James Maurer, ki je predsedoval zborovanju, je odzdravil mehiškemu bratskemu delegatu, ki je dokončal svoj govor: "Živel neodvisni mehiški proletarijat!" Zborovali so ploskali in izražali odobravanje Toledinijevemu govoru.

GROZNA NAJDBA.

Chicago, Ill. — V odvodnem kanalu so našli razmesarjeno žensko truplo brez glave. Truplo zdaj leži v okrajni mrtvašnici in težko bo dognati, kdo je bila žena. Vse kar more storiti policija je, da zmeri natančno najdeno truplo brez glave in primerja podatke s podatki o meri žen in deklet, ki jih pogrešajo.

Na policiji je bilo naznanjenih 49 žen in deklet, ki jih pogrešajo od 1. julija do 31. decembra 1924.

Policiji je zastavljena tale uganika: Kdo je žena? Kdo jo je umoril? Kdo je razrezal njeno truplo in položil truplo brez glave v odvodni kanal na Bryn Mawreju avenuji in Richmondovi cesti? Kje je glava? Noge in roke so bile odsekane s sekiro in na zelo neroden način.

V Evropi sekajo glave.

Pariz, 24. apr. — Laudies Laskar, Arabec, ki je umoril dva Portugalska, je bil danes zjutraj giljotiniran v ječi La Sante. Ko je bil vprašan, kaj je njegova zadnja želja, je rekel: "Ne odsekajte mi glave". Ta želja mu ni bila izpolnjena.

Gera, Nemčija, 24. apr. — Tu je bila včeraj oglašljena žena s imenom Schellhardt, ki je ubila svojo desetletno hčerko. To je bilo prvo oglašjenje v Geri po 17 letih.

VERA ŠKOFA BROWNA.

"Rajši heretik kakor hinavec" je dejal izobčeni škof.

New York. — William Montgomery Brown, episkopalni škof, ki je bil že dvakrat spoznan krivim heretiko (krivoverstvom), je te dni izjavil pred veliko množico protestantov in drugih poslancev v New Yorku sledeče:

"Da, heretik sem! Heretik v tistem pomenu besede kot je veljal še tiste čase, ko so sežigali ljudi na grmadi. Rajši sem heretik kakor pa hinavec. Vsa človeka, ki ne verjame da pičice vsega, kar dobesedno stoji v starih knjigah in kakor tolmačijo dogmatiki, je heretik; kdor se dela, da verjame, je neveden ali hinavec. Ali smo vsi heretiki ali pa sploh ni heresije. Veda ne pozna heresije.

"Slišali ste obtožbo, da sem ateist (bogotačec). Odklanjam ta titel, dasi me ne plaši. Če mi kdo reče, da ne veruje v Boga, mi s tem ne pove nič. Jaz ne vem kaj misli z besedo Bog. Moj Bog je zakon vse narave, nametelju katerega eksistira snov in energija in sodelujeta v procesu evolucije. Moj Bog ne biva v templih, katere zidajo ljudje. Moj Bog je sila, v kateri živimo, se gibljemo in imamo svojo bitnost. Moj Bog je velika realnost snovi, aile in gibanja.

"Ta moja vera dokazuje, da nisem ateist. Kljub besedam, ki jih ponavljajo, boste težko našli v cerkvi škofa, ki bi verjel, da je Jezus vstal od smrti s telesom in da od tistega časa neprenehoma sedi na desni strani svojega očeta — malo jih je, ki sploh verjamejo, da je Bog osebno bitje — navzlic temu jim nihče ne pravi, da so ateisti.

"Največji krivoverci so tisti verski učitelji, ki uče, da je Bog ravno tak in tak in nič drugačen, da je bil oficijelno preiskani in pronajden tak in nihče ne sme verjeti, da je drugačen."

FANATIKI IN DRUGI NADALJUJEJO Z NOVIH ORGANIZACIJAMI.

New York, N. Y. — Ako pojda tako naprej, bo kmalu toliko organizacij v Ameriki, kot je prebivalcev. Organizirajo se lige, društva in sveti. Zdej se je ustanovila kukluksklanovska organizacija za mladino. Takoj se je ustanovila Liga proti fanatizmu. K tej zadnji ligi pripadajo proti prohibicionisti, protiklanovci in drugi, ki vidijo ugroženo osebno svobodo.

Belgijski socialisti ne gredo v vlado.

Bruselj, 24. apr. — Kongres socialistične stranke v Belgiji je sklenil s 413 proti 173 glasovom, da socialisti zdaj še ne pojdejo v vlado. Belgija je še vedno brez vlade, odkar je Theunisoj kabinet demisijsiral 5. aprila. Socialisti imajo največ poslancev v novem parlamentu, nimajo pa pretežne večine.

Letalo je neslo dve pisanji in 6 moč.

Washington, D. C. — Prvič v zgodovini avijacije je letalo prineslo semkaj dve pisanji in šest moč.

Tagore, indijski pesnik, umira.
Rim, 24. apr. — Iz Bombaja poročajo, da Sir Rabindranath Tagore, znameniti indijski pesnik, leži na smrtni postelji.

IZ PRIMORJA

Preganjanje slovenskega življa v tržaški prosti luki. Tržaška "Edinost" poroča, da se je začelo v tržaški prosti luki nesimpatično "čiščenje", ki kaže na to, da bodo v doglednem času odpuščeni s dela vsi Slovenci. Procedura se vrši na ta način, da pošlje pristojna oblast aslužbenca najprej na zdravniški pregled, kateremu sledi — odpust iz službe. Ljudi mečejo na cesto ter jim izplačajo ob odpustu kvečjemu malo odpravnino, da jim ni treba poginili glada takoj ko so brez kruha. Dne 4. aprila je bilo odpuščeni na ta način dvajset ljudi, za prihodno 11. apr. čaka silna usoda novih 22, kakih 70 žrtev pa je prihranjenih za poznejši čas.

Ali želiš znati pravilno pisati tlat angleško? Naredi si "Slovensko-angleško slovnico", katero je izdelal in ima na prodaj Književna matica S. N. P. J.

Veseli iz Jagodice

SKRIVNOSTNI UMORI PRI ČRNOMLJU.

Morilci v rokah pravice.

V najlepšem kraju Bele Krajine, v divnih vinskih gorah, kjer se nahajajo uro hoda od Črnomlja Strajni vrh. Mavrin in Dobljaka gora, je bilo v preteklem letu najdenih pet, samotno po raztresenih zidanih stanujočih kočaric na zagoneznem način umorjenih. Vsi sludaji so imeli nekakšno podobnost in govorili za to, da je izvršila grozodelstvo povsod ena in ista morilna roka. Umorjene ženske so bile vse samotarka. Našli so jih vse zadavljene, nekatore celo tako srepno, da so na videz manj; kati znaki nasilne smrti. Zločinec je lakal pri vseh le gotovino, pustil pa vse predmete, ki bi ga lahko izdali. Pri nekaterih žrtvah so se opazili celo znaki spolne zlorabe. Zagonezne smrti so se kar vrtile in ljudstva se je polastilo silno razburjenje. Kljub poizvedbam pa orožniki podivjane zver v človeški podobi niso mogli izslediti. Eno kočarico so našli sedčo ob steni in privezano okoli vratu na žico, kakor da se je sama obesila. Nekaj tednov kasneje so našli slučajno mimoidoči ljudje vdeta vrata druge kočice, na tleh pa v podobni stranski poziciji drugo samotarko mrtvo, brez vsakih krvavih sledov, zadavljeno.

Iz belokranjskega paradiža, kjer pred svetovno vojno desetletja ni bilo čuti o kakšnem umoru, je postal tako kot roba in umora. Tesno je pričelo prihajati celo junakim Črnomlajcem, ki so imeli od nekdanj navado, da so ob vsaki uri romali v svoje zidavnice z nabasanimi nahrbtniki in prenočili tamkaj, ako se niso mogli vrniti domov vsled alahnega vremena, ali če je morda noč prehitela njihove pogovore in zdravica. Po slovesu vinskih bratcev so začeli polagati na počno omario namesto krepčilo, na slivovke nabito pikolo in oboženi do zob, kakor Arnavti, so presmrčali ostanek noči.

V noči od 28. do 29. marca je bila umorjena zopet ena samotarka. Neznani zločinci so vrtli v samotno hišo že precej stare gospodične Mavrinove, ki se je pred nekaj leti vrnila iz Amerike. Posestnik Wolf jo je našel zjutraj v njeni dlijeno ležeči koži, streljaj daleč nad zidanco odvetnika dr. Malneriča v Straznem vrhu, mrtvo. Lefala je na tleh s črnako okoli vratu, zadavljena ter onečahčena. Koča je bila vsa premetana, vrata vdrta. Vlomilci so očitveno slutili pri njej kot Amerikanci dolarje. Ljudstvo je takoj sumilo, da morajo biti zločinci domačini.

Mavrinova je v nekaj mesecih že peta žrtev neznanih zver v človeški podobi. Posestnik Wolf je zadevo sporočil takoj v Mavrlenu. Ljudski glas je pričel vpiti: Vrli orožniki iz Črnomlja, takoj na lice mesta! Ibi, traki, držli! Energični poveljnik, marljivi komandir, prebrisan Figurski, vse je bilo na nogah in ja odšlo takoj na delo. Sodna komisija pod vodstvom sodnika Čararka je takoj ugotovila roparski umor in starozkušeni Škok je zabeležil težke dokazne podatke.

Sum je padel takoj na Antona in Jožeta Rožica iz Mavrlena. Slednji je pred par leti po begu od vojakov, kjer so ga zaprili radi tatvine. Klatil se je že približno leto dni po gozdovih nad vinskimi gorami. Z zvijačo in grožnjami, da bo vse postrelil in popalil, ako ga kdo izda, se je spretno znal umikati vojaškim postavam.

Dne 30. marca pa ga je vendar končno doletela zaslužena usoda. Trda roka črnomljskih orožnikov ga je zgrabila, akriterja v skrinji pod senom. Orožniki so ga takoj uklenili in odvedli v Črnomelj. S seboj je moral sesti vse obilni, pri njegovih zloglasni hiši najdeni naropani materijal. Vse Črnomelj se je sedaj oddahnil, najbolj pa seveda vinčarji.

Umor na Zgoraj Polkavi. Doznavamo, da je bila kemična preiskava krvi nedavno umorjene soproge ključavničarja Šentnerja z Gornje Polskave pozitivna. Pri preiskavi so dognali, da je umrla Šentnerjeva na zastrupljenju ogljikovega plina. Kaj pravi k temu zaprti moč, nam ni znano. Preiskavo vodi okrajno sodišče v Slovenski Bistrici.

Slovenska Knjižnica
Varnostna & opšna.
1924.



Podgora Jelenja
Izdano 25. junija 1927.
v izdani izdani.

GLAVNI STAN: 2025-20 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODBER:
Predsednik Vincent Calhoun; podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7, Box 193, Johnstown, Pa.; gl. tajnik Matthew Turk; tajnik bolnišniškega oddelka Blas Novak; gl. blagajnik John Vogrich; urednik glasila Jule Zavertnik, upravitelj glasila Filip Godina.

POROČNI ODBER:

Martin Zelenikar, predsednik, Box 278, Barberton, Ohio; Frances A. Tauchar, 2327 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Krimmstich, 13111 Huntington Ave., West Park, Ohio; Mary Udovich, 2623 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.; John Tordell, Box 23, Strabann, Pa.

BOLNIŠKI ODBER:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 S. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jamp Ambrosi, Box 286, Moon Run, Pa.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Salar, Box 191, Gross Kane, za jugozapad. Frank Klus, Box 399, Chisholm, Minn., za sev. zap. John Golob, Box 144, Hook Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:

Paul Berger, predsednik, 848 Willow St., Chicago, Ill.; Richard J. Zavertnik, R. No. 1, Hinsdale, Ill.; Frank Baje, 3639 W. 24th St., Chicago, Ill.

Zdravišveni odbor:

Predsednik: Frank Able, 2124 So. Crawford Ave., Chicago, Ill.; John Owen, 3639 W. 24th St., Chicago, Ill.; John Olin, 2424 So. Clinton Park Ave., Chicago, Ill.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6333 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

POZOR! — Korrespondenca z glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:

VSA PRIMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika se naslovi: Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVI: Bolniško tajni: Blas Novak, 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

DONAJNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jedrste vrbce se naslovi: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

VSE KADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Vse prihodnje glode posiljanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Paul Bergerju, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je spodaj.

Vsi prišli na gl. perotni odsek se naj pošiljajo na naslov: Martin Zelenikar, Box 278, Barberton, Ohio.

Vsi dopisi in drugi spisi, naznanila, oglaš., naročila in sploh vse kar je v zvezi s glasilom Jeleno, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA", 2657-59 So. Lawdale Ave., Chicago, Ill.

Aretninai tatovi. In Krake vasi pišejo: Dne 28. marca je tamkajšnje orožništvo izsledilo tatove, ki so ukradli trgovcu Francu Jurečiču iz Orešnje več manufakturnega blaga in 10.000 Din gotovine. Nekaj blaga je dobil-trgovce vrnjenega, večina pa je bila že razprodana. Pri tatovih so našli tudi precej blaga, ukradenega iz bolnišnice v Krakem in pri raznih drugih trgovcih.

Umrli v Ljubljani. Trepalja Berčič, delavka, 36 let. — Juri Pregelj, obilinski ubolec, 67 let. Gabriela Roeger, žena zavaroval. ravnatelj, 54 let. — Olga Kos, služkinja, 45 let. — Fran Holkar, rejnec, 1 mesec.

Pokodovali so se pri delu v Trbovljah: Ivan Pirnat, vzhodno okrožje, na levo roko. — Julijana Ocepova, dnevni kop, na glavo. — Josip Čerk, vzhodno okrožje, na levo roko. — Franc Dolar, Dobrna, na desno roko. — Ivan Volčko, zunanji obrat, na desno nogo, da so ga morali prenesti v rudniške bolnišnico. — Ivan Zore, vzhodno okrožje, na desno roko. — Roza Maslov, Dobrna, na levo nogo. — Juro Herman, Dukičevo podjetje, na desno nogo.

Ker ni dobil pomočila. — K posestniku Jagodici v Zupuzah pri Radovljici je prišel 2. aprila neki Čebular iz Zirovnice ter ga prosil za pomočilo. Jagodic je prosi ni ugodil, nakar je Čebular potegnil nož ter ga Jagodico zasadel v trebuh. Težko ranjenega Jagodica so pripeljali v ljubljansko bolnico. Kakor se po n je malo upanja, da bi ranjenec okrevail.

Razne tatvine in vlom. — V Ormožu je bilo v noči 1. t. m. vlomljeno v izložbeno okno čevlarskega mojstra Josipa Fotičarja in pokradenih več parov čevljev, nekaj parov usnatih rokavic in podpetnikov znanke "Berse" v skupni vrednosti 6760 Din. — Rivali natakari Miroslav Horvat, kije izdaja za gostilničarja iz Zagreba, je v družbi več žeparjev ukradel posestniku Iv. Ročiču iz Loke listnico s 14.470 Din. — Iz župne cerkve pri Sv. Lenartu je ukradel Jože Milotič 3000 Din. vredno preprogo zelenkaste barve z rdečimi rožami. V Dol. Maharovcu so udrli pred nekaj dnevi neki Anton Radetič doma iz Porčca v Istri, Mile Jaklič, čigar podatki so neznan in 22 letni Janez Jek v trgovino Mibada Bana. Vlomilci so odnesli za okrog 500 Din raznega manufakturnega blaga. Jeko je bil kmalu nato prijet od orožnikov, dočim sta ostala dva pobegnila in jima orožništvo še ni prišlo na sled.

Člani S. N. P. J. širite svoj list in pridobivajte nove člane.

KOLIKO JE JAVNIH KNJIŽNIC V EDNUZENIH DRŽAVAH.

Zadnji Educational Directory (seznam o prosvetnih ustanovah), ki ga izdaja federalni prosvetni urad (Bureau of Education) vsebuje seznam vseh javnih knjižnic v Združenih državah in takih društvenih knjižnic, ki so pristopne širšemu občinstvu. V vsaj Uniji je približno 2000 takih knjižnic. Največje število njih, namreč 257, se nahaja v državi Massachusetts. Država New York ima 146 javnih knjižnic, Illinois 111, California 105, Pennsylvanija 94, Connecticut 81, Ohio 80, Indiana 78, Iowa 71 in Michigan 67.

Največja knjižnica v delah je kongresna knjižnica (Library of Congress) v Washingtonu, D. C. v isti se nahaja 8,179,194 vezanih knjig. New York Public Library jih ima 2,774,928, Boston Public Library 1,868,041, Chicago Public Library, 1,001,200, Brooklyn Pub. Library, 955,705, knjižnica anan, ustanove Smithsonian Institution v Washingtonu, D. C., 936,731, Cleveland Public Library 807,401, Cincinnati Public Library 676,122 in St. Louis Public Library 648,699 vezanih knjig.

Je ni dežele na svetu, kjer bi bilo toliko javnih knjižnic kot v Združenih državah. Tu imamo nič manj kot 17 strokovnih kol za knjižničarje poklic. Po sadnjem ljudskem številu je bilo v Združenih državah 15,997 knjižničarjev po poklicu. — P. L. I. S.

POZOR TAJNIKI IN TAJNICE!

Kar je stopila dne 15. aprila t. l. nova poštna postava v veljavo, da bo poštnina privatnih dopisnic in razglednic povisana na 2c, zato opozarjamo vse tajnike in tajnice in člane naših krajevnih društev in S. N. P. J., da naj prilepijo na naše posebne karte za premembo naslovov članov znamko za 2c in ne več za 1c. Karte, ki ne bodo opremljene s predpisano poštnino 2c, naslovljencu sploh ne bodo dostavljene. Ako imate več kot 4 prememb naenkrat, dajte dve, ali več teh kart v karto in jo odposiljite kot pismo s 2c znamko.

Upravišstvo "Prosveta."

Spisal Pavel Grošelj.

(Dalje.)

Zelena barva pojava in se spoji z rdečim bleskom v belo luč. Sence pa, ki strme v dvojnem svetu, so dvobarvne, zelene sonce poraja črešnjavordeče in rdeče sonce ustvarja smaragdozelene sence. — Zeleno sonce je zašlo, scenerija vzplamti v krvavem ognju in požastnočne sence beže čez planjave.

Zamislil se v to bajno zibel Mackartov in Boecklinov, zamislil se v ljubezni do popolnejših svojih bratov, ki jih je vzgojila! Ljubezen pa rodi hrepenenje; in tvoja duša zadrhti po stiki in sporazumevanju z nepoznanimi tvojimi brati.

Cestokrat že je razmotrivala tehnika vprašanje o obdevanju s tujimi svetovi, a do danes še ni dospela do končnega sklepa. Jako srečen se mi zdi v tem pogledu nasvet fizika Brandesa, ki priporoča korespondenco z geometričnimi slikami. Ako bi n. pr. v ravnem tropičnem kraju napravili velikanske nasade v obliki, ki predstavljajo Pitagorejev

stavek, tedaj bi inteligentna bitja tujih zemelj s pomočjo daljnogledov spoznala naš namen in nam na sličen način odgovorila, pred vsem Marsijanci, ki so v svoji kulturi izvestno daleč pred nami. Ako bi se takšno obdevanje izpopolnilo, bi se pretakale kulture od zemlje do zemlje, in lahko bi rešili svojo kulturo na tuje svetove, kadar bo ugasujoče naše sonce naznanjalo smrt svojim podanikom.

Ni je še intelektualne vezi med svetovi, le sončne energije razumejo vezati neskončne razdalje, le neskončnosti v neskončnosti hite njih žarki, da se blesti prostorni univerzum od stotisočih luči.

Spomni se, da so te lučice gorka ognjišča, okrog katerih se zbirajo človečanstva k svetemu kulturnemu delu!

Sončne energije vežejo svetove s svetovi. In kakor se v sončnem blesku giblje klasje pod hladnim vetrom, tako se po svetovih v objemu sončne energije nagiblje in dviga življenje pod silo prirodnih zakonov.

Zopet sva ob morju. Tu leži pred menoj tiha merska ravan — sladko še spe življenska sila;

tu se lahko guba merska gladina — iskra življenja se že prebujala; in prekipelavo in se penijo valovi — življenje gre v zmagovalnem trumfu preko sveta; in tu se trgajo od vitkih valov, svetli biseri, sedmerobarvno gorč v jasnem solncu — iz življenskega valovanja vstaja človeštvo kakor Afroditia iz morskih pen.

Kakor morje valovi življenje skozi vesoljstvo; tukaj se prebujala, ondi ugasuje, tukaj še spava, ondi je že odmrlo, in le semintja štrli iz njega mrtva čer, k večni smrti obsojen svet: na mladi Veneri se dviga, na mrzlem Neptunu ugasuje, v prevročih solcih še spava, okrog ugaslih solne je izmrlo, na brezračni luni se ni nikdar rodilo.

Kakor drobni moraki pesek pobere mogočni življenski val nebesne svetove; nad troje glavo, človek, se je dvignil na zemlji in se razpršil v svetle bisere ... kdaj se zopet nagne in zaspi v molčeči merski gladini — — —

IV.

Mračne sence odbegle noči se še skrivajo po kameniti goraki planjavi. Žalosten izpreved, odet v sive koprene jutranjega mra-

ča, se pomika zmagujočemu dnevu nasproti. Leni udarci konjskih kopit odmevajo v svečano tiho jutro in žalostno ekvipajo koleasa otovorjenega voza. V črno haljo ovit, strit in sključen v boleti, stopa poleg konja nesrečni oče in, glavo nagnjeno k tlom, sledi vozu zvesta žival, domišljni pes, kot da bi razumel bol svojega gospodarja. Na vozu pa počiva drago breme — črna krsta; v tujini umrla sin sji v njej in ne čuje več intenza matere in sestre, ki si sedeč na krsti otirata solze. V domačo vas, ki še nalahko pogleduje iz tihe dolinice, jih pelje bridki pot.

In jaz obstanem in strmim v ta prizor. — Z magično močjo me je prikoval nanj Giovanni Segantini, ki je dihal na platno ta turobni "Ritorno al paese natío" ("Vračanje v domovino", naslikano v Maloji leta 1895). In zdi se mi, kot da bi čul plati od boli pokajoče očetovo srce — ah, to srce ne razume, kako da more zopet vstajati mladi dan, kako da se more zopet prebujati priroda, da obhaja iznova mogočni praznik življenja in veselja ... kako da ne žaluje z njim, ki mu je uroda ugrabila najdražje bitje?

— Glej, za gorami, ki strme kraj obzorja, se že smehljiva rožnato jutro v brezračni brezbriznosti. Z blestefim zlatom je obsulo strme snežnike, rdečega cvetja je nastlalo po lahkih jadrastih oblakih. — In zopet se prebude priči-pevi in zašvrgole veselo pesem in cvetlice dvignejo rosne kelihe ter opojno duhteč zažgo solncu žgalni dar — in vaa priroda se zedini v veličastno himno življenja. — Žalostni izpreved pa se bliža rodni hiši ...

Noč in dan, smrt in življenje se borijo za gospodstvo; in že se umikajo zadnje nočne sence svetli svetlobi in že se prebujala življenski val, ki bo v zmagovalni brezčutnosti pljusnil preko črne krste in se razlil po svežih dobravah.

Življenje zmaguje nad smrtjo!

In vendar se ji mora prej ali slej ukloniti vasko bitje, ki so ga ustvarile življenske sile. Ali ni smrt morda vendar mogočnejša od življenja, saj v trenutnem hipu pokosi vse, kar je ustvarjalo življenje tekom trudopolnih let?

In res, zdi se nam, kot da bi bila smrt vsemočen, neisprosen in predestiniran zakon prirode, ki k strogo nujnostjo izsira iz življenskega procesa samega, tako da se mora vse, kar vzklije pod božjim solncem, ukloniti njeni sili. Kakor so vse stvari na zemlji podvržene zakonu njene privlačnosti, tako je vse življenje, vsaj na videz, podvrženo zakonu smrti.

Zakonu smrti? Smrt vendar ne more biti zakon, saj ni utemeljena v nikakoli prirodnih postavah, saj ga ni fizikalnega ali kemičnega zakona, ki bi nam pojasnil, zakaj da se morajo starati organizmi in onemagovati, da jim slednjič ugasne gorka iskra, ki jo je zanetilo življenje. Ni ga prirodnega zakona, ki bi organizmom ne dopuščal neumrljivosti. Življenje bi bilo lahko kakor kres na visoki gori, ki plamti, dokler mu donalša gorila, in če bi ga hranil neprestano, bo gorel v veke.

In zakaj vendar ugasne? — Kdo je izumil naredo smrti? Smrt je izumilo življenje!

Pojasnil sem, kako je hrepenenje po življenju z vsemi še tako težavnimi in bistroumnimi sredstvi sledilo svojemu namenu: cvetličnim praškom je izumilo jadra, v temni morskii globini živečim bitjem je ustvarilo umetno luč, gorske rastline je pričulo pridnosti, samo da klije življenje, se množi in izpopolnjuje.

In v isti namen je izumilo življenje smrt; dasi je ne zahtevalo prirodnih zakonov, jo je vendar uvedlo, kajti s smrtjo se dviga življenje do mogočnejših in lepših triumfov!

(Dalje prihodnjik.)

DA SKUHAŠ DOBRO VO, PIŠI PO NAŠE PRODUKTE.

Imamo v zalogi slad, hmelj, sladkor in vse druge potrebščine. Poskusite in se prepričate, da je doma pri nas kuhani vedno le najboljši, in največji.

Groceries, sladčičarjem in v prodajalne železnine damo primeren popust pri večjih naročilih. Pišite po informacije na:

FRANK OGLAR,
6401 Superior Avenue, Cleveland, O.

Listnica upravnika.

Naročniki v mestu Milwaukee in okolice, lahko plačajo svojo naročnino za list Prosveta br. A: Kolbezu pri Jug. Jewelry & Phon. Co., na 326 Grove St., Milwaukee, Wis.

POTREBUJEMO

lokalne zastopnike agente, za prodajati Trinerjevo grenko vino in druge Trinerjeve izdelke v mestih kjer še nimamo zastopnikov. Nobene skušnje ni potreba. Za pojasnila pišite na:

Joseph Triner Company,
1333-45 S. Ashland Ave.,
Chicago, Ill. (Adv.)

ŽENITNA PONUDBA.

Slovenec, srednje starosti, poštenega značaja bi se rad priženil na farmo, ker mene veseli živeti na farmi. Katera resno želi poštenega moža, naj se obrne na spodnji naslov.

"Zenin D" c/o. Prosveta, 265 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MORJE

Spisal E. Kristan.

(Dalje.)

"Dosti, dekle! Sedaj mi povej vse! Vse hočem vedeti. Kaj si imata pisati? Otroci neumni! Kakšne komedije so to? Da nimata celo kakšne otročje fantazije?"

Slavka je dobro vedela, da bi bilo bolje, utajiti za sedaj ljubezen. O, prav dobro je vedela to. Ali njena vroča kri je kipela, tik one pametne misli je vstajala druga. Naj bo, kakor hoče! In ponosno, nekako kljubujoč se je odrezala:

"Rada ga imam."

Očetu je bilo dosti. Dvignil je roko, da bi jo udaril. Slavka je ostrmela in šele zadnji trenotek se je umaknila. Pobegnila je v svojo sobo.

"Da bi me tepel? Sedaj, ko sem odrasla? In zato, ker imam rada Veljka? Ha, zakaj pa ga ne bi smela imeti rada, ko ga pa imam? Ah, da bi me tepel! Ne, ne, oče, tega ne bode! Rajši ostavim hišo."

"Aj—in zakaj ne bi odšla?"

To je bila sedaj osrednja misel, okoli katere so se vse druge nabirale. "Zapustiti očetovo hišo. To moram, moram! Ali naj pustim Veljka? Ali naj trpim, da me bodo tepli? Saj sem v hiši itak kakor v ječi."

To vse so bile, jako nepotrebne misli, ali Slavka ni vpraševala, kakšne so. Iz hiše mora, mora. Njej je bilo to jasno. Samo kam? Kako? Kaj početi? Oh, kaj! Najprej proč, le proč. Vse drugo pride. Svet je širok.

O polnoči ji je še vedno ta misel blodila po glavi: Proč iz očetove hiše. Kam? Svet je širok. To je bilo vse, a bilo je tako veliko, da se ni mogla nobena misel pojaviti poleg te. In v tem je zaspala.

Ko se je drugo jutro zbudila, se ji je takoj povrnila tista misel. Ostala je v svoji sobi, dokler ni oče odšel. Potem je napolnila majhen kovček z najpotrebnejšim perilom in odmahala v pristanišče. Nekaj denarja je še imela. Slučajno je ravno parnik odhajal v Pulj, odtod pa je hotela v Trst. Kupila je vozni listek in odjadrala.

Ej, včas je vendar dobro misliti! V Pulju se je Slavka na tem prepirala. Komaj je stopila tam na pomol, že se ji je približal strah. "Oprostite! Vi ste pač gospodična Slavka Peričeva?"

"Da, gospod. Česa želite?"

"Hvala vam, da niste utajili svojega imena. Vaš oče mi je brzojavil, naj vas sprejemem."

"Mož—oče—brzojavil ...?"

Ej, Slavka, Slavka, včas je dobro misliti! Sedaj ni bilo nobene pomoči več. Misli pač, misli; vse polno. Kako neumno je uredila stvar! Kako bi bila odšla, da ne bi bilo ostalo sledu izza nje! In kaj bo sedaj? Osramočena je—in kaj bo oče dejal? Pa kdo je ta neznanec? Kaj se zgodi z njo? ... Morje! Oh, najraje bi skočila v to vodo in izginila v njej. ... Ali ne. Nič! Nalabč ne!

Neznavec se ji je predstavil: Lovro Mozetič, trgovec, prijatelj njenega očeta. Njegov dom ji je na razpolago, dokler ne določi oče, kaj se naj zgodi.

Dobro. Bodisi, kakor je. Molče je šla z Mozetičem. Ta molč je bil znamenje kljubovanja.

Drugi dan je došlo očetovo pismo: Slavka naj ostane v Pulju, dokler ne pride sam ponjo. To jo je zopet navdalo z groznimi občutki. Kako naj stopi pred očeta, kadar pride? To bode prizor—! Ne, tega ne pretrpi. O, takoj je vedela, kaj naj stori.

Sedla je in pisala očetu:

"Zaman, dragi oče, vse zaman! Pridi pome, ako hočeš, ali najprej mi obljubi, da ne izpregovori niti besedice o mojem—bogu. In obenem mi obljubi, da ne bodeš nasproten meni in Veljku. Saj me razumeš. Obljubi mi to, dragi oče, obljubi mi, lepo te prosim. Niti Boga bi ne mogla lepše prositi. Bodi dober, dragi oče, pa mi obljubi to. Ako pa mi ne obljubiš, prideš zaman v Pulj. O, morje je široko

in globoko in dovolj imam poguma. Ako mi ne obljubiš, česar te prosim, bode morje moj grob. Prisegam Ti, oče! Ako bi se vam tudi posrečilo, da me v Pulju obvarujete, ne smeta misliti, da ste dosegli svoj namen. Domov se popeljeva skupaj po—morju in—doma imamo tudi morje. Pa da pazi sto oči name—najdem priložnost. Bodi torej dober, oče, obljubi mi, obljubi in vse bode dobro."

Slavka je vedela, da ji oče obljubi vse, in ni se zmotila. Starec je besnel, očital si je, da je slabotnej, zmerjal je samega sebe, naj ga bode aram, ako ga lastna hči ukroči—ali pred očmi mu je neprenehoma zifalo morje. In ta Slavka je tako čudno dete — — — Odpisal je: "Obetam!"

Tri dni pozneje se je Slavka vrnila domov. Oče ni izpregovoril besedice o vsem, kar se je zgodilo. Samo premišljal je, kaj naj stori. Končno je moral priznati, da so se mladi ljudje že čisto zaljubili, ne da bi bili svojih staršev vprašali prej, ali jim dovolijo. To pač ni v redu, zakaj — zakaj — no, sam ni prav vedel, zakaj ne; ali vsekakor ni v redu. Pa ... no ... zgodilo se je že večkrat, in Veljko ... hm, pravzaprav morda ne bi bil niti napačen. Ako postane nečasoma kapitan ... pa nekaj denarja imajo starši tudi, njegova Slavka dobi tudi štiri, morda pet tisoč forintov ... Slabega ni ališal ničesar o Veljku ... E no, naj se pa vzameta. Urediti je treba to stvar na vsak način in druge poti pač ni.

Slavkin oče je oblekel najboljšo suknjo in šel k Veljkovim staršem, da jim razloži vso stvar in jih vpraša, kaj mislijo in kaj pravijo. Modro, s potrebnim preudarkom so se posvetovali in računali, končno pa so izrekli, da je najbolje tako. Letos dokonča Veljko teoretična nauko, potem bode še šest mesecev na ladji, in ako Bog da, postane tedaj pomoraki poročnik. Potem naj počakata še dve leti in —

"Potem bode poroka? Kaj?"

"Pa, da ... Tako, tako."

"Hvala Bogu!"

"Bodi srečno!"

Slavkin oče je šel počasi, dostojanstveno domov. Ej, nosil je prevažno novico! In svečano je poklical Slavko, da ji razodene sklep svoj in Veljkovih staršev.

Slavka se je poveselila, ali ne premočno. Zahvalila se je očetu ter odšla v svojo sobo. Neka mehka toga jo je obhajala, kakor bi bila figubila nekaj ne zelo važnega, a prijetnega, česar bode le težko pogrešala.

Ne, tako lepo ne more biti nikdar več, nikdar! Oh, ne, ne, nikdar več ...

Bilo je že proti večeru. Sence so bile dolge in tista blaga, lahna melanholija, ki se pojavlja včas pred mrakom, je plavala po vzduhu. Slavka je vrela ruto za vrt in odšla k morju. Počasi je šetala po obali, poglobljena v sentimentalne misli, po ušesih ji je žumela melodija pesmi:

Oj, talasi mili, ajte, čamac dalje moj tjerajte ...

Za mestom je cesta zavila med hribe, samo slaba, ozka steza se je vila med pečnami ob morju, ki je obilavalo majhen, skalnat, tulntam z zanikarnim grmičjem posut polotok. Na desni je ostalo mesto; samo zvonik župne cerkve je štrlel nad majhen log, nobene hiše, nobene atene ni bilo videti. Zada se je dvigal Kras s svojimi sivimi pečnami. Vse drugo je bilo morje. V daljavi so se pokazovali posamezni otoki, sicer sama voda in nebo. Ravno kar je zahajalo sonce. Počasi, počasi se je spuščala rumena krogla niže in niže in bilo je, bi se redki lahni oblaki kar tajali pod njo. Cimbolj se je približevala tisti črti, kjer sta se spajala nebo in morje, tem bolj je naraščala in solčna barva se je izpreminjala. Izprva je bila rumena kakor zlato, potem je bleдела, en hip, en sam hip je bila videti nekako čudna, vijoličasta, potem pa takoj rdečkasta, najprvo kakor bleđa roža, pa bolj in bolj ognjena, končno je bila rdeča, povsemrdeča kakor živa žerjavica in velika, večja ... Po morju so se zlivale tri, štiri ognjene struje čez valove, oblaki so bili obrobjeni kakor s purpurnimi pasovi, preko njih in skoz nje pa so plavali fantastni odsevi.

(Dalje prihodnjik.)

— Glej, za gorami, ki strme kraj obzorja, se že smehljiva rožnato jutro v brezračni brezbriznosti. Z blestefim zlatom je obsulo strme snežnike, rdečega cvetja je nastlalo po lahkih jadrastih oblakih. — In zopet se prebude priči-pevi in zašvrgole veselo pesem in cvetlice dvignejo rosne kelihe ter opojno duhteč zažgo solncu žgalni dar — in vaa priroda se zedini v veličastno himno življenja. — Žalostni izpreved pa se bliža rodni hiši ...

Noč in dan, smrt in življenje se borijo za gospodstvo; in že se umikajo zadnje nočne sence svetli svetlobi in že se prebujala življenski val, ki bo v zmagovalni brezčutnosti pljusnil preko črne krste in se razlil po svežih dobravah.

Življenje zmaguje nad smrtjo!

In vendar se ji mora prej ali slej ukloniti vasko bitje, ki so ga ustvarile življenske sile. Ali ni smrt morda vendar mogočnejša od življenja, saj v trenutnem hipu pokosi vse, kar je ustvarjalo življenje tekom trudopolnih let?

In res, zdi se nam, kot da bi bila smrt vsemočen, neisprosen in predestiniran zakon prirode, ki k strogo nujnostjo izsira iz življenskega procesa samega, tako da se mora vse, kar vzklije pod božjim solncem, ukloniti njeni sili. Kakor so vse stvari na zemlji podvržene zakonu njene privlačnosti, tako je vse življenje, vsaj na videz, podvrženo zakonu smrti.

Zakonu smrti? Smrt vendar ne more biti zakon, saj ni utemeljena v nikakoli prirodnih postavah, saj ga ni fizikalnega ali kemičnega zakona, ki bi nam pojasnil, zakaj da se morajo starati organizmi in onemagovati, da jim slednjič ugasne gorka iskra, ki jo je zanetilo življenje. Ni ga prirodnega zakona, ki bi organizmom ne dopuščal neumrljivosti. Življenje bi bilo lahko kakor kres na visoki gori, ki plamti, dokler mu donalša gorila, in če bi ga hranil neprestano, bo gorel v veke.

In zakaj vendar ugasne? — Kdo je izumil naredo smrti? Smrt je izumilo življenje!

Pojasnil sem, kako je hrepenenje po življenju z vsemi še tako težavnimi in bistroumnimi sredstvi sledilo svojemu namenu: cvetličnim praškom je izumilo jadra, v temni morskii globini živečim bitjem je ustvarilo umetno luč, gorske rastline je pričulo pridnosti, samo da klije življenje, se množi in izpopolnjuje.

In v isti namen je izumilo življenje smrt; dasi je ne zahtevalo prirodnih zakonov, jo je vendar uvedlo, kajti s smrtjo se dviga življenje do mogočnejših in lepših triumfov!

(Dalje prihodnjik.)

POZOR JUGOSLOVANI Velik izlet v Jugoslavijo

NA PARNIKU "BERENGARIA" Odpluje iz New Yorka v sredo 27. MAJA

Pod vodstvom g. S. M. Vukovića, jugoslovanskega zastopnika Cunnarda v New Yorku.

Alli nameravate to spomlad ali poletje potovati na obisk k svoji dragi roditelji v domovino? Če nameravate, se pridružite skupini turistov, ki odpotuje s slavnim parnikom "BERENGARIA". Potujte pod vodstvom g. VUKOVIĆA, ki vam bo brez dvoma na potovanju v veliko uslugo. Skrbel bo, da boste brya skrbni in čim najbolj udobno dopeli v domovino. Pomnila, da je ta uluga brezplačna. Za nadaljnja navodila se obrnite na našega agenta v vašem mestu, ali pa pišite v svojem, slovenskem jeziku na —

CUNARD LINE
140 N. Dearborn St. Chicago, Ill.

20 DNEVNO POKUSNO LIJEČENJE

Nuga-Tone

Nemojte Poslati Novac

Jednostavno ispunite i pošaljite poštom dolazi Kupón — ODMAH BADA — prije nego ušitate lište drugu! To je ono što trebate da dobijete 20-Dnevno Pokusno Liječenje Nuga-Tone — medicinske kofe potaše trojne sile i stimulirajućeg Principa, na taj način pomaknući sastavu, da vrši svoju zadaću upravo, kako je to Nervs namijenila da bude.

Nuga-Tone podaje nova energija crkvenima, koja da se izopnežuju na prirodan način. Jednako boluje krv, jača želudac, popravlja tak i pomakne probavu. Nuga-Tone pomakne da se sprječiti i nadvisuje nadimanje i plinovi u želudcu i crkvenima, osim toga nepo- stavljuje oblog za jetra, održavajući glavoljublje, hana i letu, masta kofe, koja je lišta nepodnošljiva. Zadržavajući odnose pogrešnih kiseljavanja. Nuga-Tone jest jedan od najblijih lijekova za potavanje vode anaga i ambicije. Uzimajte ga kroz nekoliko dana, poči onda pariti kakovu da promijene nastavi i vidite da se deti bitu bolje zadovoljni i da li ma- lito osjetiti, da je vrijedno živjeti.

Nuga-Tone jest prepis jednog Doktora, što ga je velio da prepisuje za teoretinim savjetima kroz više od trideset i pet godina. Taj lijek sadržuje postovu kofeina, koja se pravilno razvija, zdrave krvi. Dobilno podaje boju zdravlje ob- stajanje, se podaje anaga i krepčujućim silama i ustvari u opće. Nuga-Tone također sadržuje medicinski oblog PEPERONA — potaše, koja je od velike važnosti za žice kiseljavanja, sadržuje se u upotrebi, pa štiti vjeruju se da rabe anaga od najboljih doktora da pomogne Nervu u izgradnji i jačanju tijela.

Na tisku malikarica i kava u sav glas krove Nuga-Tone. Zašto? Jer to je potaše zdravlje, vido anaga i vode zadovoljstvo. Nuga-Tone postavljuje istinskih vrijednost, in mora da lišta kakovu pred Vama, ali Vae ne će stajati niti centa.

POSTUPAJTE DANAS! Ispunite i pošaljite poštom Kupón BADA, tako da budete mogli iskusiti vido Nuga-Tone. Iati je dokazno što vrijedi u obilježima tisku malikarica i kofeina — kada pošitate anaga dobate što vido na Vae. Pošaljite po Vae Pokusno Liječenje — prije nego ušitate lišta drugu. Nuga-Tone također se prodaje u lišćaricama na prodajnicu, da mora da Vae posva zadovolji, ili se nevar vraća. Vidite anaga na svojim anagat.

KUPON ZA 20 DNEVNI POKUS

NATIONAL LABORATORY, Dept. Nervs, 2-1825 S. Wabash Ave., Chicago.

GOSPODAR — Izvite mi poslati na poštu, UZ PLAGU POSTARINU, potpuno 20-Dnevno Liječenje Nuga-Tone uz priručnik, da da ga uzimate kroz 20 dana i ako mi bude izvjetaj, platiti ću Vam \$1.00, ako mi ne pomogne povratiti ću priručnik anagat, to Vam ne će dugovati ništa.

Ime

Ulica i br.

Grod

Vsak človek se spozna po družbi s katero se druž

Zadruga trdno združena v KASPAR AMERICAN STATE BANKI sestoji iz tisoč varčnih in zadovoljnih vlagateljev; mnogo stotin malih in velikih trgovcev, dobro znanih tovarnarjev in obrtnih ljudi, ter ogromne množine tistih, ki delajo za druge.

Kaspar American State Bank

s ponosom kaže na družbo v kateri se nahaja, in ponosna je na tiste, kateri se jo poslužujejo.

1900 Blue Island Avenue, vogal 19. ulice CHICAGO ILLINOIS

Pot v naše družbo, je tudi vam odpr.